

Manuál pro oblast podpory
**Zlepšování stavu životního
prostředí v ekosystémech**

Ekosystém je funkční **soustava živých i neživých** složek životního prostředí, které jsou navzájem spojeny...

Ochrana ekosystémů a biodiverzity je nezbytná pro naši budoucnost

Zákon definuje ekosystém jako funkční soustavu živých i neživých složek životního prostředí, které jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase. Každý ekosystém kolem nás, přírodní i uměle vytvořený člověkem, je tedy tvořen organismy a neživými složkami, mezi kterými probíhá neustálá interakce. Posílením zdraví ekosystémů můžeme reagovat na výzvy moderního světa a utvářet trvale udržitelné hodnoty, které umožní dále rozvíjet naši společnost. Zdraví ekosystémů totiž není důležité jen z pohledu ochrany rostlin a živočichů, ale má dopady na všechny oblasti naší společnosti a našeho života. Evropská komise například vydala v nedávné době analýzu hospodářských rizik, ze které vyplývá, že nedostatečné řešení škod způsobených na životním prostředí a biologické rozmanitosti může pro Evropskou unii znamenat každoroční hospodářskou ztrátu 50 miliard EUR. Zdraví našich ekosystémů je tedy důležité nejen z pohledu zachování biologické rozmanitosti a ochrany životního prostředí, ale ovlivňuje i všechny oblasti naší společnosti a má nesporný vliv na její budoucnost.

**Zdraví ekosystémů není
důležité jen z pohledu
ochrany rostlin
a živočichů, ale má
dopady na všechny
oblasti naší společnosti
a našeho života.**

Biodiverzita a ekosystémy v programu Norských fondů

Projekty zaměřující se na ochranu ekosystémů a podporu biodiverzity byly z prostředků **Fondů EHP a Norska** financovány již v uplynulých grantových obdobích. Aktuální zaměření první oblasti podpory tak částečně tematicky navazuje na některé z dříve podpořených projektů, v rámci kterých byly například připraveny nové záchranné programy pro vybrané ohrožené druhy rostlin a živočichů na našem území, bylo zrealizováno mapování migračních překážek na vodních tocích a byla také vytvořena Strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě v ČR apod. V rámci programu „Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu,“ podpořeného z **Norských fondů 2014–2021** (dále jen Program), je na oblast ekosystémů a biodiverzity alokováno celkem **9 079 023 EUR**.

Náš Program vychází mimo jiné z opatření stanovených ve [Státní politice životního prostředí](#), [Státním programu ochrany přírody a krajiny](#) a [Strategii biologické rozmanitosti České republiky](#).

Specifikem v současném programovém období je podpora nových inovativních přístupů a nástrojů v ochraně životního prostředí a také možnost získat prostředky na aplikaci výsledků vědecko-výzkumných projektů při praktickém využití v České republice. Žadatelé mohou dále získat prostředky na projekty menšího rozsahu zaměřené na implementaci vybraných opatření mimo zvláště chráněná území, jejichž cílem je zvýšení biodiverzity ekosystémů, či na projekty zaměřené na ochranu ohrožených druhů uvedených na červených seznamech. Program je komplementární s veřejnými finančními zdroji určenými pro péči o zvláště chráněná území. Protože však většinu ohrožených biotopů a druhů nelze udržet pouze díky územní ochraně, soustředí se program Norských fondů na podporu opatření aplikovaných mimo zvláště chráněná území, kde se finančních prostředků nedostává. Stejně tak je Program komplementární i dalším evropským finančním zdrojům, které se zaměřují na obecnou péči o krajinu.

Celá oblast podpory je doplněna podporou informačních a vzdělávacích kampaní pro odbornou i širokou veřejnost v oblasti ochrany ekosystémů a biodiverzity.

**Naším cílem je posílit
zdraví ekosystémů
v regionech mimo zvláště
chráněná území, podpořit
ochranu ohrožených
druhů rostlin i živočichů
a napomoci k aplikaci
nových, inovativních
řešení pro ochranu
životního prostředí České
republiky...**

Základní informace o oblasti podpory

První z oblastí podpory Programu se zaměřuje na **ochranu ekosystémů** České republiky a **zvyšování a ochranu biodiverzity** v těchto ekosystémech. Podporovány budou **velké inovativní projekty**, jejichž cílem je implementace výsledků vědecko-výzkumných projektů zaměřených na ochranu životního prostředí při praktickém využití v regionech České republiky. A dále budou podpořeny projekty zaměřené na **implementaci opatření zaměřených na ochranu a zachování ohrožených přírodních biotopů mimo zvláště chráněná území** a také **projekty aplikující opatření na ochranu ohrožených druhů rostlin a živočichů s důrazem na druhy, které jsou uvedeny na červených seznamech**. K oblasti podpory náleží také malé grantové schéma zaměřené na vzdělávací projekty v oblasti ochrany ekosystémů a biodiverzity.

Jak vysokou lze získat podporu?

- Dotace je poskytována maximálně do výše 90 % / 100 %* z celkových způsobilých výdajů projektu. Celkovou výši podpory u jednotlivých výzev se dozvíte na dalších stránkách manuálu.
- Celková alokace určená pro tuto oblast: **9 079 023 eur**

Kdo může žádat o podporu?

- Za oprávněné příjemce podpory jsou považovány všechny subjekty, soukromoprávní či veřejnoprávní, komerční či nekomerční povahy, a nestátní (nevládní) neziskové organizace, jež byly zřízeny v České republice jako právnické osoby.

* podpora 90 % z celkových způsobilých výdajů se týká výzev označených jako SGS a případů, kde je konečným příjemcem nevládní nezisková organizace nebo sociální partner

Máte zájem o předložení žádosti o podporu? Podrobné informace pro zájemce o podporu naleznete u textu každé výzvy na webových stránkách www.sfzp.cz

Co očekáváme od vašich projektů?

Oblast podpory se zaměřuje na tři hlavní typy projektů. Prvním z nich je aplikace **vědecko-výzkumných projektů, inovativních přístupů a přenos příkladů** dobré praxe v ochraně životního prostředí. Jedná se například o aplikaci výsledků ukončených výzkumných projektů, které jsou uvedeny v Informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací spravovaném Radou pro výzkum, vývoj a inovace, případně obdobné typy projektů, které byly úspěšně realizovány v jiných lokalitách, příp. v zahraničí, a jejich přizpůsobení pro místní prostředí a podmínky. Vzhledem k náročnosti posouzení těchto inovativních projektů, je třeba vždy předložit v rámci dvoukolové výzvy nejprve **projektový záměr**, na základě kterého bude odbornou komisí posouzeno, zda je projekt vhodný k financování z prostředků Norských fondů.

Druhým typem projektů jsou projekty označované jako malé grantové schéma (SGS). V rámci podpory opatření malého rozsahu, která budou zaměřena na ochranu a zachování ohrožených přírodních biotopů mimo zvláště chráněná území, očekáváme realizaci aktivit, která budou v souladu s [Národní strategií pro biologickou rozmanitost České republiky 2016–2025](#) a nově aktualizovaným [Státním programem ochrany přírody a krajiny ČR 2020–2025](#). Opatření by měla být zaměřena na zvýšení odolnosti ekosystémů, jejich udržitelného stavu a podporu biodiverzity v krajině.

V rámci malého grantového schématu podporujeme rovněž opatření na ochranu nejvíce ohrožených druhů rostlin a živočichů uvedených na **červených seznamech**. Tyto projekty by měly být v souladu s příslušnými národními či regionálními dokumenty environmentálního plánování a akčními plány (jako jsou například souhrny doporučených opatření pro lokality soustavy Natura 2000, záchranné programy, programy péče nebo regionální akční plány pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů). Některé z těchto plánů byly připraveny v rámci předchozích období finančního mechanismu. Příslušné dokumenty můžete nalézt na stránkách [AOPK ČR](#).

Klíčovou součástí celého programu Norských fondů je také **zvyšování povědomí veřejnosti**. V případě projektů realizovaných v rámci této oblasti se jedná o vzdělávací a informační aktivity zaměřené na problematiku ochrany ekosystému a biodiverzity. Mezi takové lze zařadit například i vzdělávací projekty na školách.

Preferována jsou v Programu obecně taková opatření, která **přinášejí nová inovativní řešení problémů životního prostředí** a mají potenciál sloužit jako příklady dobré praxe v České republice, Norsku i jinde v zahraničí.

A landscape photograph showing a lush green meadow in the foreground, with a dense forest of evergreen and deciduous trees in the background. The sky is filled with soft, grey clouds. A semi-transparent white box is overlaid on the lower-left portion of the image, containing text.

**Zavádíme inovativní
přístupy** k ochraně
životního prostředí

Call 1a: Realizace pilotních projektů pro aplikaci výsledků vědecko-výzkumných a inovativních projektů v oblasti zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech do praxe

Otevřená výzva

Celková alokace:	5 779 023 eur
Předpokládaný termín vyhlášení výzvy:	
→ překládání projektových záměrů:	druhá polovina roku 2020
→ předkládání žádostí pro schválené záměry:	konec roku 2020
Minimální a maximální podpora projektu:	200 000 až 1 000 000 eur

Co je projektový záměr: projektový záměr je dokument, který shrnuje základní myšlenku projektu; obsahuje stručnou formulaci zamýšleného cíle, očekávaných přínosů projektu, stručný popis realizace a popis ekonomické stránky projektu – rozpočet, náklady na realizaci, personální zajištění apod.

Podle jakého klíče budeme předložené žádosti hodnotit?

Při hodnocení a výběru projektů budou posuzovány zejména tyto skupiny kritérií:

- územní působnost a dopad navrhovaného projektu
- vazby na ukončené výzkumné a inovativní projekty, přenos příkladů dobré praxe
- víceoborové zaměření a strategie navrhovaných projektů
- hodnocení projektu z hlediska environmentálního, sociálního, ekonomického, případně technologického a z hlediska ostatních přínosů
- inovativní přístup uplatňovaný při realizaci jednotlivých opatření
- dlouhodobost a udržitelnost navrhovaného postupu
- finanční náročnost a efektivita
- bilaterální, případně jiná spolupráce

Jaké povinné indikátory musíte sledovat v rámci svého projektu?

- počet inovativních projektů na zlepšení stavu životního prostředí v ekosystémech realizovaných prostřednictvím více odvětvového přístupu
- počet přijatých ověřených metod pocházejících z realizovaných projektů výzkumu a vývoje ke zlepšení stavu životního prostředí v ekosystémech
- počet osob, které mají prospěch ze zavedených opatření na zlepšení stavu ekosystémů
- počet vybraných druhů, jejichž podmínky byly zlepšeny
- počet stanovišť se zlepšeným ekologickým stavem

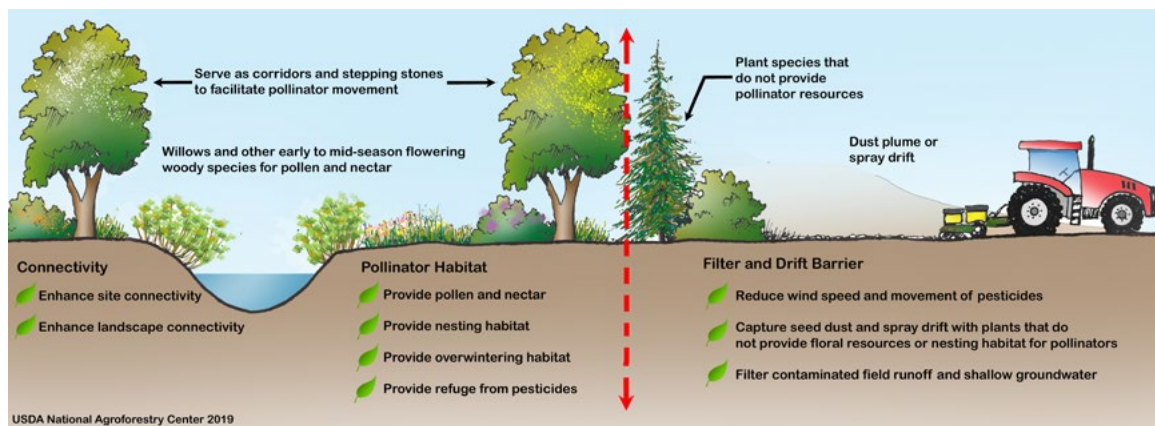
Podporovaná opatření:

Mezi projekty, které je možné v rámci výzvy realizovat, patří opatření zaměřená na zlepšování stavu ekosystémů a ochranu biodiverzity. Patří sem zejména následující aktivity:

- pilotní a demonstrační projekty s ukončeným výzkumem nebo končící víceleté projekty, které jsou zapsány v [Informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací](#), podporované z veřejných prostředků ČR;
- pilotní a demonstrační projekty, které nejsou běžně realizovány a financovány z veřejných prostředků ČR nebo běžně využívány ke komerčním účelům nebo projekty při jejichž realizaci jsou využívány „vysoce inovativní (highly innovative)“ technologie;
- pilotní a demonstrační projekty, které jsou realizovány ve stejných ekosystémových podmínkách v zahraničí a slouží jako příklady dobré praxe pro ČR;
- pilotní a demonstrační projekty, které jsou původně realizovány v odlišných přírodních podmínkách a slouží jako výchozí příklady dobré praxe pro realizaci podobných opatření v podmínkách místních ekosystémů.

Kde se inspirovat před přípravou inovativních projektů?

Být inovativní nemusí znamenat jen vytvářet ryze nová technická zařízení, postupy či produkty. S inovativními přístupy souvisí celá řada opatření i v netechnických oblastech, jako je změna organizační struktury, kultury pracovního prostředí a především rozvoj aktivní spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí mezi jednotlivými městy, státy i sektory našeho hospodářství. Inspiraci pro inovativní přístupy pak můžeme paradoxně hledat i v naší historii.

V otázce ochrany ekosystémů a biodiverzity je výzvou pro naši budoucnost například efektivní propojení jednotlivých sektorů našeho hospodářství s ochranou přírody a krajiny. S využitím vhodných opatření a inovativních nástrojů je možné najít rovnováhu, která nám umožní využívat naše zdroje při minimalizaci negativních dopadů na životní prostředí.

Zdroj: www.mdpi.com/1999-4907/10/11/981/htm

Inspiraci pro vyvážené využívání přírodního bohatství a vhodné postupy v souladu s životním prostředím můžeme hledat i v naší historii a také u úspěšných příkladů dobré praxe z domova i ze zahraničí.

Zdroj: www.agrotechnomarket.com/2019/01/alley-cropping-and-its-benefits.html

Planning the Design of Alley Cropping

A photograph of a stream flowing through a dense forest. The water is clear and reflects the surrounding greenery. The stream is filled with numerous small white flowers, likely water lilies, which are in bloom. The banks are covered in tall grasses and other vegetation. The trees are tall and leafy, creating a canopy over the stream. The overall scene is peaceful and natural.

Ochrana ekosystémů a biodiverzity
je nezbytná pro budoucnost
naší společnosti.

SGS 1: Implementace opatření zaměřených na ochranu a zachování ohrožených přírodních biotopů a ochranu ohrožených druhů (uvedených na červených seznamech rostlin a živočichů) mimo zvláště chráněná území

Malé grantové schéma

Celková alokace:	3 000 000 eur
Předpokládaný termín vyhlášení výzvy:	podzim 2020
Minimální a maximální podpora projektu:	5 000 až 200 000 eur

Podle jakého klíče budeme předložené žádosti hodnotit?

Při hodnocení a výběru projektů budou posuzovány zejména tyto skupiny kritérií:

- vazba opatření na plány péče či jiné dokumenty zaměřené na ochranu daného druhu/ekosystému
- lokalizace a dopad navrhovaných opatření
- inovativní přístup a přenos příkladů dobré praxe
- finanční náročnost a efektivita projektu
- dlouhodobost a udržitelnost navrhovaných opatření
- bilaterální, případně jiná spolupráce

Jaké povinné indikátory musíte sledovat v rámci svého projektu?

- počet opatření zaměřených na ochranu a zachování ohrožených přírodních biotopů mimo zvláště chráněná území
- počet opatření realizovaných na ochranu vybraných druhů
- počet osob, které mají prospěch ze zavedených opatření na zlepšení ekosystému
- počet vybraných druhů, jejichž podmínky byly zlepšeny
- počet stanovišť se zlepšeným ekologickým stavem

Podporované aktivity:

- **implementace opatření zaměřených na ochranu a zachování ohrožených přírodních biotopů** mimo zvláště chráněná území (například: opatření na ochranu proti invazivním druhům rostlin, opatření na obnovu a ochranu mokřadů a zvýšení retence vody v krajině, výsadba původních druhů dřevin)
- **implementace opatření na ochranu druhů uvedených na červených seznamech** prostřednictvím ochrany jejich přirozených stanovišť mimo zvláště chráněná území (například: péče o staré sady, významné stromy, kamenné snosy, vytváření světlých lesů, biotopové úpravy dřevin, tvorba mokřadů, zprostupňování migračních překážek pro živočichy, obnovy otevřených písčin a jiné disturbance a vytváření raných sukcesních stádií, vytváření hnízdišť pro ohrožené druhy)

Jak můžeme chránit biodiverzitu našich ekosystémů? Podívejme se na příklady dobré praxe.

Zakládání remízků a jiných přírodních úkrytů pro živočíchy

Zdroj: info.ricany.cz/mesto/izolacni-zelen-a-aleje-v-ricanech-s-vyuzitim-dotaci

Obnova a ochrana biotopů – Kozmické ptačí louky

Zdroj: www.eprogram.cz/mista/902-kozmicke-ptaci-louky

Revitalizace vodního toku – opatření vytvářející stanoviště pro ohrožené druhy a obnovu mokřadních biotopů

Zdroj: www.dotace.nature.cz/galerie-oparteni/?arrangementId=39&pictureId=205

Vypásání a sečení porostů za účelem obnovy a ochrany biotopů – Padrtě extenzivní pastva skotu

A photograph of a person in a forest, wearing a blue cap and a backpack, holding a camera up to their eye. They are looking at a large tree trunk with a significant hollow or hole in it. The forest is lush with green foliage and tall grasses. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

**Environmentální osvěta
a vzdělávání** společnosti
motivují k chování, které je
příznivé pro životní prostředí.

SGS 1d: Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit v oblasti ochrany ekosystémů a biodiverzity

Malé grantové schéma

Celková alokace:	300 000 eur
Předpokládaný termín vyhlášení výzvy:	podzim 2020
Minimální a maximální podpora projektu:	5 000 až 50 000 eur

Podle jakého klíče budeme předložené žádosti hodnotit?

Při hodnocení a výběru projektů budou posuzovány zejména tyto skupiny kritérií:

- počty přímo a nepřímo oslovených účastníků
- rozsah a kvalita mediálních výstupů
- odborný přínos
- inovativní přístup a přenos příkladů dobré praxe
- finanční náročnost a efektivita
- krátkodobý/dlouhodobý přínos osvětové činnosti

Jaké povinné indikátory musíte sledovat v rámci svého projektu?

- počet vytvořených informačních kampaní
- počet osob dotčených informační kampaní

Podporovaná opatření:

- realizování informačních kampaní a informování veřejnosti o přínosu některých opatření z pohledu ochrany ekosystémů a biodiverzity
- pořádání odborných seminářů a workshopů k tématu ochrany ekosystémů a biodiverzity
- příprava a publikování odborných a informačních mediálních výstupů k problematice ochrany ekosystémů a biodiverzity
- školní projekty na téma ochrana ekosystémů a biodiverzity

Bilaterální aspekt v rámci podporované oblasti

Prostor pro navázání bilaterální spolupráce s partnerskou organizací z Norska a mezinárodní sdílení příkladů dobré praxe se v rámci ekosystémů a biodiverzity nabízí napříč všemi podporovanými aktivitami. Norsko patří dlouhodobě mezi přední státy v oblasti ochrany přírody a úspěšně implementuje mnoho opatření na státní i regionální úrovni. Norské univerzity a výzkumné ústavy navíc projevují výrazný zájem o spolupráci již v minulých obdobích finančního mechanismu. Spolupráce s norskými partnery při přípravě projektů může znamenat velký přínos zejména v oblasti **realizace inovativních pilotních opatření** v oblasti ochrany ekosystémů a biodiverzity.

Také v případě projektů malého grantového schématu zaměřujících se na ochranu biodiverzity a ekosystémů lze najít potenciál pro bilaterální spolupráci. Řada živočišných i rostlinných druhů, které jsou v našich podmínkách kriticky ohroženy, jsou v Norsku běžnými druhy a to díky úspěšně realizovaným lokálním záchranným programům či pečlivému přístupu nejen zodpovědných institucí, ale zejména pak přístupu celé společnosti k ochraně přírodního bohatství. Sdílení těchto příkladů dobré praxe v péči o ohrožené druhy rostlin a živočichů či v aplikaci vhodných opatření na ochranu vybraných ekosystémů, bylo již v minulosti ve spolupráci s norskými partnery úspěšně realizováno. Například prostřednictvím projektů na ochranu mokřadů.

Prostor pro navázání spolupráce se nabízí také v případě malého grantového schématu na zvyšování povědomí o ochraně ekosystémů a biodiverzity. Příkladem mohou být například společné projekty pro české a norské vzdělávací instituce.

Manuál pro oblast podpory

Zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech

Vydal: Státní fond životního prostředí ČR, Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 2

Vydáno: červen 2020

Fotografie: Radomír Staš (titulní strana), Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (str. 1), Christophe Vander Eecken (str. 6), Zuzana Růžičková, AOPK ČR (str. 10), Jana Dandová (str. 13, vpravo dole), Ondřej Machač (str. 14)

V případě nejasností a dotazů k této oblasti podpory zašlete svůj dotaz na norwaygrants@sfzp.cz.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

www.norskefondy.cz

www.sfzp.cz

www.eeagrants.org